

PRZYSTANIE I MIEJSCOWOŚCI

BLEKINGE CZĘŚĆ WSCHODNIA
– ARCHIPELAG KARLSKRONY

Utklippan

N55°57,28' – E015°41,96' (wejście zachodnie)
N55°57,27' – E015°42,46' (wejście wschodnie)

tel. +46 733 128270

www.utklippan.org

Nasłuch na kanale 16 VHF.

Przystań czynna od 1 czerwca do 31 sierpnia.

Port znajduje się pomiędzy dwiema wyspami wysuniętymi daleko (ponad 4 Mm) ku otwartemu morzu poza kraniec zwartego archipelagu Blekinge, 12 Mm na południowy wschód od Karlskrony. Jest to najbliższy polskiego wybrzeża port Blekinge – oddalony o 91 Mm od Ustki i 113 Mm od Rozewia. Właściwa przystań znajduje się w wewnętrznym basenie wykutym w skałach wyspy północnej (Norraskär). Głębokość w przystani: 2,3 do 2,5 m. Wszystkie miejsca przeznaczone są dla gości. Cumowanie burtą do nabrzeży, przy których miejsca wystarcza dla 15–20 jachtów. W sezonie cumuje ich tu w tratwach często znacznie więcej. Opłata zależy od długości kadłuba: do 12 m – 160 SEK, ponad 12 m – 190 SEK, jednostki szersze niż 4 m płacą 230 SEK. Wliczone jest korzystanie z suchych toalet i śmietnika. Za prąd trzeba dopłacić 30 SEK. Brak słodkiej wody, prysznic, nie ma też możliwości odbioru z jachtu ścieków. Nabrzeża południowo-wschodniego narożnika basenu nie mają połączenia lądowego z resztą przystani, a cała przystań – z wyspą południową (Södraskär). Można bez opłat korzystać z kil-

ku bączków zacumowanych zwykle przy ślipie. Bączkiem przypląwa też bosman, m.in. w celu pobrania opłat. Port zapewnia bezpieczny postój w każdych warunkach. W zabudowaniach przy latarni morskiej na wyspie południowej funkcjonuje schronisko młodzieżowe oraz niewielka kafeeteria-bar. Można też skorzystać z opalanej drewnem sauny.

■ PODEJŚCIE

Wejście do portu możliwe jest zarówno od wschodu, jak i od zachodu. Od wschodu kierunek podejścia wskazuje światło sektorowe ustawione na lewej główce. Na lewej główce zachodniego wejścia ustawiono natomiast białe światło błyskające. Oba te światła mają status włączanych okazjonalnie. Światło sektorowe znajduje się również na wieży latarni morskiej. Basen wewnętrzny posiada dwa wejścia, do których należy się bezpośrednio kierować wchodząc odpowiednio z zachodu i wschodu.

■ INFORMACJE TURYSTYCZNE

Utklippan znajduje się na szlaku jachtów płynących do i z Karlskrony, a także tych, które omijając Blekinge, z Cieśniny Kalmarskiej kierują się wprost na Bornholm – dlatego tłok w przystani bywa duży. Współcześnie cumują tu wyłącznie jednostki rekreacyjne, ale w przeszłości był to ważny rybacki port schronienia, a także istotny element szwedzkiego systemu obrony wybrzeża. Najwcześniejsze informacje o Utklippan pochodzą z końca XVII w. i związane są z budową bazy marynarki wojennej w Karlskronie. Najstarsza znana mapa Utklippan datowana jest na 1684 r., a pierwsza wzmianka o znakach i światłach nawigacyjnych pochodzi z 1696 roku. Znajdująca się na południowej wyspie latarnia morska zaczęła jednak działać dopiero w 1842 r. Przez pierwszych 40 lat swojego istnienia (do 1884 r.) latarnia pełniła również rolę małego fortu, obsadzonego przez kilkudziesięciu żołnierzy. Wojsko pojawiło się na Utklip-

Dalekosiężna latarnia morska Utklippan od kilku lat nie działa – na wieży znajduje się obecnie światło sektorowe o zasięgu 4 Mm.

W przystani na Utklippan, w tym basenie, często cumuje kilkadziesiąt jachtów.

pan ponownie w latach 50. XX w., dozoruując umieszczoną na wieży latarni instalację radarową.

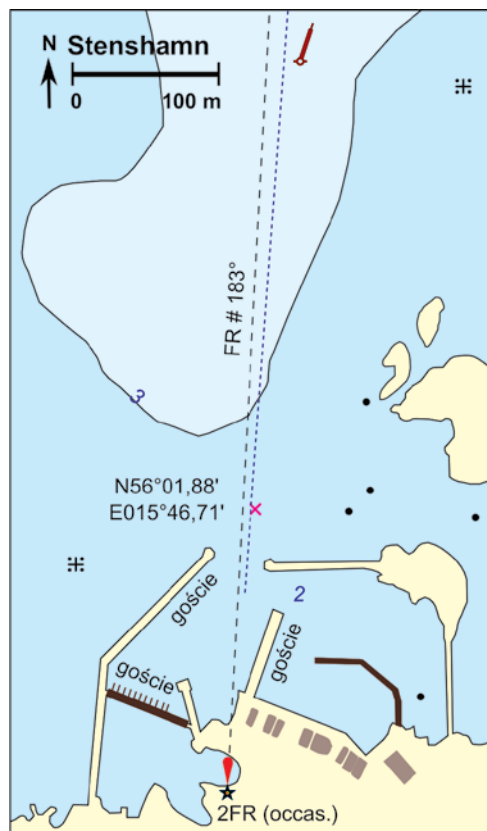
Oprócz okresowej załogi wojskowej, na wyspie, w czasach jej świetności, żyły 2 rodziny latarników, łącznie ok. 15 osób. Obecnie nie ma tam stałych mieszkańców, a latarnia od 1972 r. funkcjonowała w trybie automatycznym, kontrolowana za pośrednictwem sieci telefonii komórkowej. Latem 2008 r. w szwedzkich ostrzeżeniach nawigacyjnych pojawiła się informacja, że dalekosiężna latarnia na Utklippan została wyłączona na stałe! Umieszczone obecnie na wieży latarni sektorowe

światło nawigacyjne jest widoczne jedynie z odległości 4 Mm. Zabudowania mają status obiektów muzealnych, a cała wyspa – rezerwatu. Gnieźdzą się tu liczne ptaki. W okresie wiosenno-letnim stały dyżur pełnią ornitologdy. Przystań zarządza szwedzkie stowarzyszenie żeglarskie (SXX). Na wyspie znajduje się automatyczna stacja pomiarowa Szwedzkiego Instytutu Meteorologicznego (SMHI) i z jej aktualnymi wskazaniem można się zapoznać na stronie www.smhi.se/vadret/hav-och-kust/kustobservationer. Również obraz z kamery znajdującej się na wieży latarni morskiej udostępniony jest w internecie.

Na Utklippan goście mogą korzystać z baczeków.

Stenshamn – Utlängan

N56°01,88' – E015°46,71'

tel. +46 708 443100 lub +46 455 54006
www.utlanganstenshamn.se
 Przystań czynna cały rok.

Dość duży, najbardziej wysunięty na południe, port zwartego archipelagu Karlskrony, leżący w jego wschodniej części, 4 Mm na południe od Torhamn, 5 Mm na północ od Utklippan, 113 Mm

na północny zachód od Rozewia. Port znajduje się na wyspie Stenshamn, połączonej groblą z większą wyspą Utlängan. Goście cumują burtą przy betonowym centralnym pirsie (z wyjątkiem zarezerwowanego dla statku pasażerskiego miejsca po zachodniej stronie pirsu), w y-bomach przy pomoście pływającym w zachodniej części portu oraz burtą do wewnętrznej strony zachodniego falochronu. Głębokość: 1,8 do 2,2 m. Drugi pomost pływający, znajdujący się we wschodniej części portu przeznaczony jest dla lokalnych motorówek. Opłata zależy od długości kadłuba: do 12 m – 120 SEK, 12 do 15 m – 220 SEK, ponad 16 m – 16 SEK za 1 m długości. Prąd 45 SEK. Płaci się przez wypełnienie druczka i wrzucenie pieniędzy z odliczoną kwotą do przeznaczonej na to skrzynki. Samoobsługowe biuro portu, toalety i prysznice znajdują się w jego wschodniej części. Za dodatkową opłatą można skorzystać z sauny. Port jest dobrze oświetlony przed wiatrami ze wszystkich kierunków. W zasadzie może łącznie pomieścić 50 do 90 jednostek różnej wielkości, wliczając w to małe łodzie. Jest kiosk ze słodyczami i przekąskami, w którym można również wypożyczyć rower (50 SEK za dzień). Kiosk ma swoją stronę internetową: www.pellessjod.se (adres rzeczywiście zawiera szwedzką literę ö!). Na tablicy na ścia-

Z daleka domy Stenshamn wyglądają jakby unosiły się na powierzchni morza.

nie kiosku kreskami zaznaczane są jachty, które w kolejnych sezonach utknęły na skałach na podejściu do portu – co roku jest ich kilkanaście.

■ PODEJŚCIE

Trudne, oznakowane pławami, od krętego toru mijającego Stenshamn od północy. Tor dochodzący od zachodu jest głęboki. Minimalna głębokość na wschód od Stenshamn (w kierunku ku Ungskär) to jedynie 1,6 m. Kierunek podejścia (kurs 183°) wyznaczony jest przez dzienny i nocny nabieżnik. Po minięciu zielonej pławy znajdującej się niecałe 0,5 Mm przed główkami należy kierować się wprost na pławę czerwoną i mijać ją lewą burtą w niewielkiej odległości – po zachodniej stronie tego odcinka toru znajduje się kamienista nieoznakowana mielizna, rozciągająca się od zielonej pławy aż do zachodniego falochronu.

■ INFORMACJE TURYSTYCZNE

Obie wyspy są nisko wyniesione nad morzem: najwyższy punkt Utlångan wznosi się ok. 7 m nad średni poziom morza, a Stenshamn – zaledwie ok. 2 m. Przy wiatrowych wezbraniach wód Bałtyku, które mogą tu sięgać nawet 1 m ponad poziom średni, duża część wyspy Stenshamn kryje się pod wodą.

Wyspy zamieszkane były co najmniej od czasów średniowiecza. Na Utlångan rozpoczyna się szlak króla Valdemara – spisana po łacinie najstarsza locja Bałtyku. Na początku XIII stulecia, duński król Valdemar II Sejr (Sejer po szwedzku) rozkazał zakonnikom, by dla ułatwienia nawigacji statkom płynącym z Danii do kolonii królestwa – Estonii, sporządzili opis szlaku. Szlak ciągnie się wzdłuż szwedzkiego wschodniego

wybrzeża Bałtyku, dalej przez Archipelag Sztokholmski, przecina Alandy, trafia do dzisiejszej Finlandii i kończy w Estonii.

Pod koniec XIX w. w samej wsi przy porcie Stenshamn mieszkało ponad 280 osób utrzymujących się z połowów ryb. Uzupełniającym źródłem pożywienia i zarobku były polowania na morskie ptaki. Port w obecnym kształcie powstał jednak dość późno: zewnętrzne falochrony zbudowano w latach 1916–1918, a wewnętrzny port – latach 1936–1938. Obecnie Stenshamn i Utlångan mają łącznie zaledwie kilku stałych mieszkańców, a sieci i łodzie rybackie wykorzystywane są wyłącznie hobbystycznie. Mieszkańcy Utlångan, poza połowami tradycyjnie zajmowali się również uprawą roli i hodowlą. Z kilku funkcjonujących kiedyś na tej wyspie gospodarstw, dziś pozostało jedno.

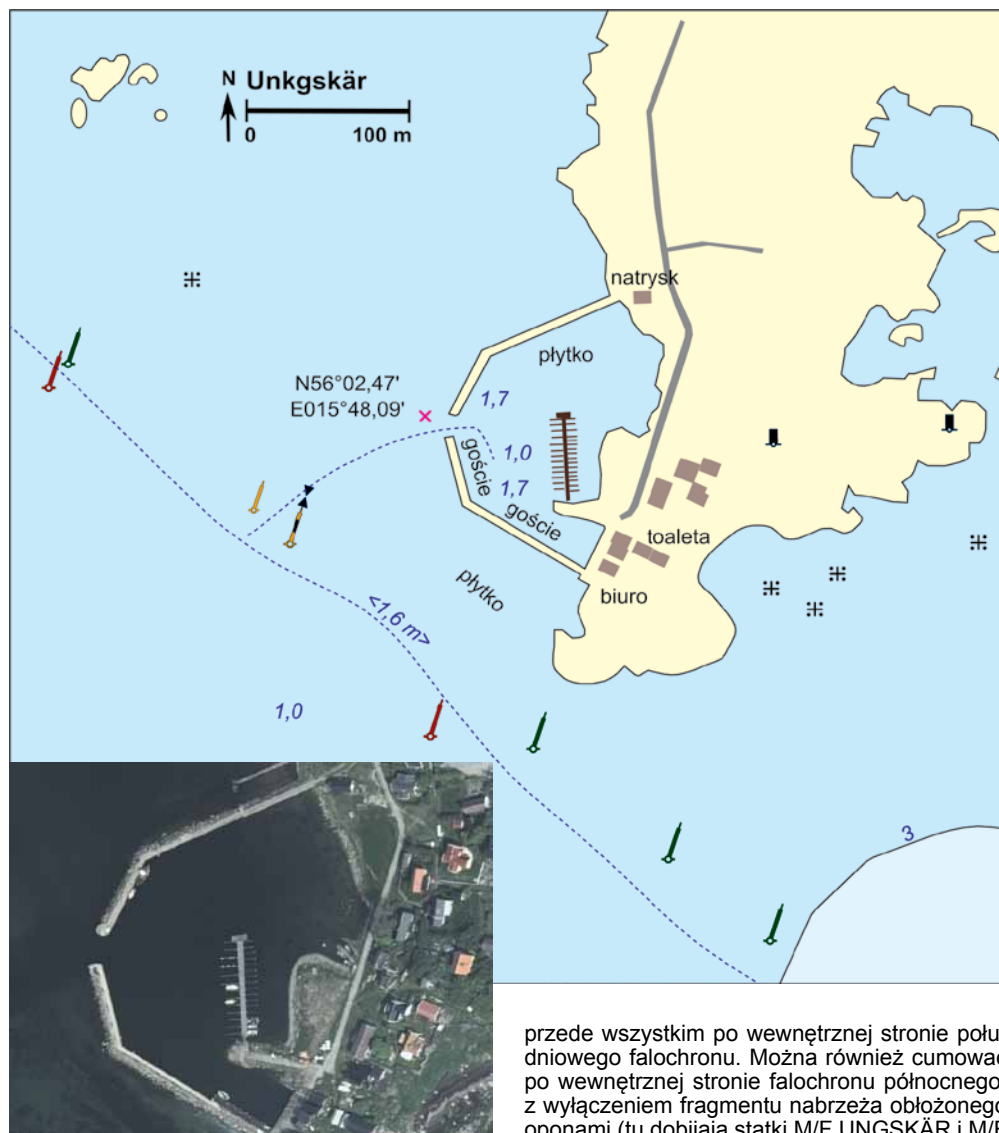
Liczne domostwa, z których większość wygląda niemal tak samo jak ponad 100 lat temu, ożywają latem. Ich właścicielami są w dużej części potomkowie dawnych mieszkańców. Wyspy są również popularnym celem krótkich wycieczek z Karlskrony i Torhamn – dopływają tu statki M/F UNGSKÅR oraz M/F WITTUS (w tych samych rejsach, w których docierają na wyspę Ungskär – patrz też strona 38). W lipcu w porcie bywa gwarno i wręcz tłoczno.

Usytuowana na południowym krańcu wyspy Utlångan betonowa, 13-metrowa latarnia morska została zbudowana w 1931 r. Zastąpiła ona istniejącą od 1882 r. niższą (8 m) konstrukcję drewnianą. Innym charakterystycznym obiektem znajdującym się na wyspie jest wysoki maszt. Jest to pozostałość po działającej do połowy lat 90. XX w. wojskowej stacji radiowej dalekiego zasięgu, wykorzystującej doskonale warunki odbioru istniejące na tym oddalonym od źródeł zakłóceń skrawku lądu.

Na Stenshamn można pożyczyć rower i przez groblę pojechać na Utlångan.

Ungskär

$N56^{\circ}02,47'$ – $E015^{\circ}48,09'$

tel. +46 709 304805

www.ungskar.se

Przystań czynna od połowy maja do końca sierpnia.

Port ulokowany na wyspie Ungskär we wschodniej części archipelagu Karlskrony, 3 Mm na południe od Torhamn, 6 Mm na północ od Utklippan, 113 Mm na północny zachód od Rozewia. Głębokość w porcie: przy falochronach 1,6–2 m, na środku portu – przed pływającym pomostem – jest płycej (1 m). Miejsca dla gości znajdują się

przede wszystkim po wewnętrznej stronie południowego falochronu. Można również cumować po wewnętrznej stronie falochronu północnego, z wyłączeniem fragmentu nabrzeża obłożonego oponami (tu dobijają statki M/F UNGSKÄR i M/F WITTUS) oraz miejsca przy głowce obok metalowego podestu (z którego korzysta wodna takśówka). Cumowanie burtą do nabrzeża. Opłata zależy od długości kadłuba: do 12 m – 120 SEK, 12 do 15 m – 220 SEK, ponad 16 m – 16 SEK za 1 m długości. Prąd 45 SEK. Płaci się przez wypełnienie druczka i wrzucenie koperty z odliczoną kwotą do skrzynki w domku z napisem „Hamnböd”. Sucha toaleta i śmietniki znajdują się za „Hamnböd”, prysznic – w budynku ulokowanym u nasady północnego falochronu. Port jest dobrze osłonięty przed wiatrami ze wszystkich kierunków.

*Smagane wiatrem domy
w kolorze faluröd (czerwień
faluńska) to typowy widok na
Ungskär.*

*Port Ungskär mimo eksponowanej lokalizacji zapewnia
bezpieczny postój w każdych warunkach.*

■ PODEJŚCIE

Trudne, bezpieczne przy dobrej pogodzie i wyłączenie w dzień. Minimalna głębokość na podejściu to 1,6 m. Nie należy zbacać z przebiegającego koło wyspy krętego toru wyznaczonego zielonymi i czerwonymi pławami. Bezpośrednio przed portem, na wprost główek, z toru należy skręcić pod kątem prostym w kierunku główek, tuż przy zachodniej kardynałce, zostawiając tę kardynałkę po prawej burcie. Nie należy się zbliżać do żółtej tyczki (zaznaczona na naszym planie, niezaznaczona na mapach), która oznacza skałę – przechodzić między kardynałką a żółtą tyczką, bliżej kardynałki.

■ INFORMACJE TURYSTYCZNE

W 1671 r. na wyspie mieszkało czterech rybaków, a w 1880 r. – 364 osoby, utrzymujące się głównie z rybołówstwa. W połowie XX w. liczba mieszkańców zmniejszyła się do ok. 100 osób. W czasach świetności były na Ungskär dwa sklepy, poczta, telegraf i szkoła, do której uczęszczali również dzieci z okolicznych wysp. Dziś na stałe na Ungskär mieszka 6 osób, z których jedna wciąż zarobkowo łowi ryby.

W wakacje na Ungskär zwykle przebywa kilkadziesiąt osób, zasiedlających malownicze domy w większości dość ciasno rozlokowane w pobliżu portu. Wśród letnich gości wyróżnia się grupa śpiewaków operowych, którzy co roku ściągają tu na kilkanaście lipcowych dni, ćwicząc i dając ciesząc się wielką popularnością przedstawienia – widzowie ściągają na nie nawet z Karlskrony. Rolę sali koncertowej pełni budynek kaplicy, zbudowany z przeznaczeniem na sklep pod koniec XVIII w. Niektóre przedstawienia odbywają się również na sąsiedniej wyspie Stenshamn.

Zbudowany w 1870 r. budynek szkoły stoi na uboczu, ok. 500 m od wsi. Podobno tak odległa lokalizacja została wybrana, by zapobiec ucieczkom uczniów do domów w trakcie przerw. Szkoła służyła dzieciom nie tylko z Ungskär, ale również z sąsiedniej wysp. Funkcjonowała do 1975 r. Obecnie budynek szkoły można wynająć na wakacyjny pobyt. Rezerwacji trzeba jednak dokonać z wyprzedzeniem wielomiesięcznym, a nawet rocznym.

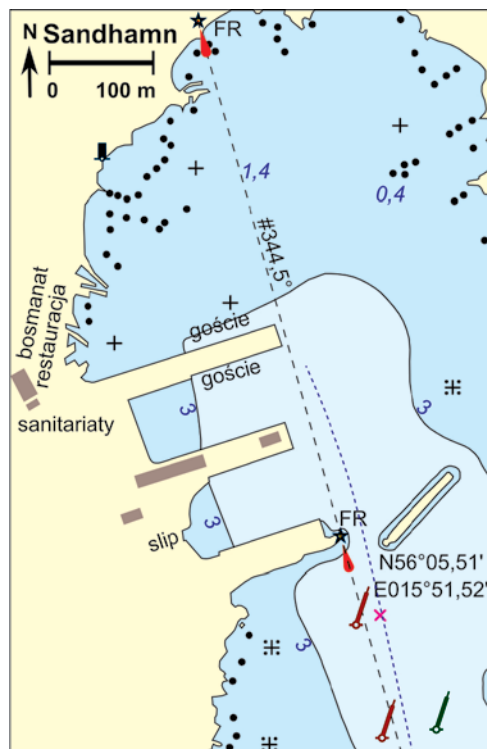
Przez wiele dziesięcioleci na Ungskär oraz połączonych z nią podmokłymi obniżeniami łądu wyspach Lunsjär i Mellansjär, stacjonował dość duży garnizon wojskowy, wyposażony w 3 działa kalibru 152 mm strzegące wschodniego wejścia w archipelag Karlskrony. W podziemiach bastionu w czasie II wojny światowej mieścił się m.in. jeden z najnowocześniejszych w Szwecji szpitali polowych. Bateria dział utrzymywana była w gotowości do 1978 r., a zdemontowana została dopiero w pierwszych latach obecnego stulecia. Dziś po wojskowych instalacjach pozostał bunkier koło portu, rozrzucone w wielu miejscach na wyspie fundamenty różnych budowli oraz zagłębione w ziemi betonowe konstrukcje o nieznanym dla osób postronnych przeznaczeniu, starannie zamknięte na zawsze.

Wieś otoczona jest drucianym płotem, który powstrzymuje liczne pasące się na łąkach krowy przed zbyt bliskim zbliżaniem się do ludzkich siedzib – duże stado tych zwierząt jest własnością rolnika z wyspy Stenshamn.

Komunikację wyspy ze stałym lądem zapewniają statki M/F UNGSKÄR i M/F WITTUS, które od 1 czerwca do 31 sierpnia (a więc przez wyjątkowo długi letni okres, jak na szwedzkie obyczaje) przypluwają łącznie 6 razy dziennie. M/F UNGSKÄR kursuje między Ungskär, sąsiednimi wyspami i portem Torhamn. M/F WITTUS pływa z i do Karlskrony. Poza sezonem letnim, w dni powszednie 3 razy dziennie, a w weekendy 2 razy dziennie, kursuje M/F UNGSKÄR łącząc Ungskär z osadą Yttre park na stałym lądzie. W zimie regularne kursowanie statku zapobiega zamarznięciu toru i odcięciu Ungskär oraz sąsiednich wysp od świata.

W budynku stojącym u nasady północnego falochronu (tym samym, w którym znajduje się prysznic), w pomieszczeniu służącym za poczekalnię dla pasażerów statków, w wakacje w godz. 13.00–14.00 i 17.30–18.30 można kupić lody. Lodówka z lodami i stojąca obok na stole kasetka z pieniędzmi, do których klucze posiada jedna ze stałych mieszkanek, to jedyny obiekt handlowy na wyspie. Poczekalnia ogrzewana jest w miarę potrzeb nawet w chłodne sierpniowe dni.

Sandhamn

N56°05,51' – E015°51,52'

tel. +46 0766 101010
www.sandhamnmarine.se
 e-mail: info@sandhamnmarine.se
 Przystań czynna cały rok.

Obszerny port jachtowy i rybacki po wschodniej stronie półwyspu Torhamns udde, 13 Mm na południowy wschód od Karlskrony. Do Ustki jest stąd 97 Mm, a do Rozewia 116 Mm. Miejsca dla gości wyznaczone zostały wokół drugiego (najdalszego) od wejścia prostopadłego pirsu, przy nabrzeżu obłożonym pomalowanymi na biało oponami. Głębokość: 3–4 m. Nie należy wchodzić w głąb zatoki dalej niż na ok. 20 m poza północną krawędź wspomnianego pirsu oraz zbliżać się do wschodniego jej brzegu. Cumowanie burtą do nabrzeża – jest dużo miejsca nawet dla

większych jachtów. Opłata zależy od długości kadłuba: do 12 m – 160 SEK, 12 do 15 m – 220 SEK, ponad 15 m – 16 SEK za 1 m długości. Wliczone: prysznice, woda na kei, WiFi. Za prąd dopłacić należy 40 SEK, a korzystanie z pralki kosztuje 50 SEK (za dwie godziny). Bez dodatkowych opłat goście mają też do dyspozycji rowery. Poza sezonem opłaty są niższe: od października do kwietnia – 100 SEK, w maju i wrześniu – 150 SEK. Dystrybutor oleju napędowego usytuowany jest na pirsie rybackim. Opłaty pobiera bosman, z którym, w razie jego nieobecności w porcie, należy kontaktować się telefonicznie (np. w celu uzyskania kodu do sanitariatów lub zatankowania paliwa). W porcie znajduje się restauracja.

PODEJŚCIE

Nabieżnik dzienny i nocny wytycza kierunek podejścia kursem 344,5° wprost z otwartego morza. W pobliżu portu tor podejściowy ograniczają trzy czerwone pławy tyczkowe i jedna zielona. Szerokie wejście znajduje się między lewą główką, na której ustawiono przednie światło nabieżnika, i falochronem wyspowym. Z daleka widoczny jest brązowo-biały budynek znajdujący się na pierwszym od wejścia (rybackim) pirsie.

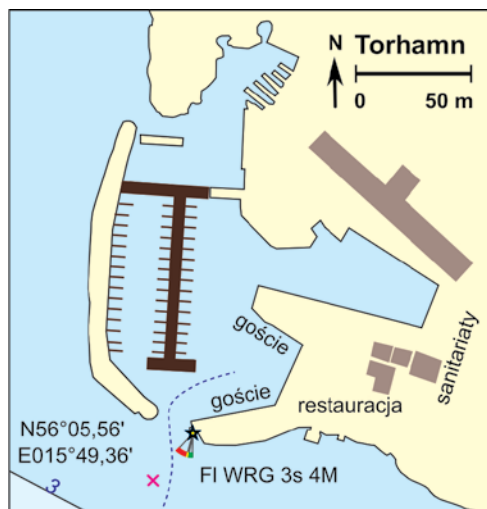
INFORMACJE TURYSTYCZNE

Wieś Sandhamn graniczy bezpośrednio z Torhamn, lądowy ruch turystyczny jest tu jednak zdecydowanie mniejszy niż po drugiej stronie półwyspu. Sklep ICA w Torhamn odległy jest od portu Sandhamn o 1300 m.

Miejsca w Sandhamn jest dużo, zarówno do postoju, jak i do manewrowania.

Torhamn

N56°05,56' – E015°49,36'

tel. +46 733 181418 lub +46 455 51364
www.torhamnsbatsallskap.se
 Przystań czynna od połowy maja do końca sierpnia.

Port na stałym lądzie, w pobliżu wschodniego podejścia do Karlskrony. Odległość od Karlskrony to 9 Mm. Jeszcze niedawno był to port rybacki, dziś niemal w całości wykorzystywany jest przez jednostki rekreacyjne. Miejsca dla gości znajdują się po wewnętrznej stronie południowego falochronu (przy wejściu zaraz za prawą główką) oraz po zewnętrznej (południowej) stronie centralnego pirsu. Głębokość w porcie w części przeznaczonej dla gości: 2 do 3,5 m. Cumowanie burtą do nabrzeża – zmieści się tu ok. 8 jachtów. Opłata zależy od długości kadłuba: do 12 m – 160 SEK, 12 do 15 m – 210 SEK, ponad 15 m – 16 SEK za 1 m długości. Za prąd należy dopłacić 45 SEK, a prysznic kosztuje 5 SEK. Prąd i woda dostępne na kei. Opłaty pobiera bosman, który zjawia się wieczorem. W rezydenckich y-bomach wyznaczono aż 139 miejsc – niemal wszystkie zajęte są przez małe motorówki. Ma tu też całoroczną bazę statek M/F UNGSKÅR kursujący po okolicznym archipelagu. Port nie jest dobrze osłonięty od silnych wiatrów południowych i zachodnich.

PODEJŚCIE

Od oznakowanego toru prowadzącego do Karlskrony należy kierować się w kierunku główek kursem 015°. W nocy właściwy kierunek podejścia wskaże umieszczona na prawej główce lampa sektorowa. Brak jest nabieżnika dziennego. Możliwe jest też podejście z szerokiego

sektora południowo-wschodniego, ale należy uważać na mielizny znajdujące się po wschodniej stronie toru do Karlskrony oraz w połowie odległości między torem a główkami.

INFORMACJE TURYSTYCZNE

Torhamn to popularna miejscowość letniskowa. W pobliżu basenu portowego, oprócz szeregu malowanych na ciemnoczerwony kolor dawnych rybackich pakamer, znajduje się restauracja oraz pachnący dzieciem sklep z morskimi gadżetami. Po wschodniej stronie portu znajdziemy kąpielisko i niewielką piaszczystą plażę. We wsi, 900 m od portu, ulokował się sklep ICA i kolejna restauracja. Nieco bliżej znajdziemy ładny XIX-wieczny kościół zbudowany w miejscu średnio-wiecznej świątyni (zburzonej przy okazji budowy nowego kościoła).

Półwysp Torhamns udde jest najbardziej wysuniętym na południowy wschód skrawkiem szwedzkiego lądu. Pokryty jest trawiasto-kamienistymi wybrzeżami, wrzosowiskami, pastwiskami, brzezynami i słynie z licznych siedlisk ptaków. Obszar półwyspu na południe od Torhamn jest rezerwatem przyrody. Znajduje się tam też kilka kopców z epoki brązu i pole grzebalne z epoki żelaza. Odległość szosą do portu Sandhamn, znajdującego się po drugiej stronie półwyspu, to niecałe 2,5 km.

W sezonie w Torhamn tylko w środku dnia jest tak pusto.